

Asia: VN/12531/2021

LAUSUNTOPYYNTÖ VAMMAISPALVELULAINSÄÄDÄNNÖN UUDISTUKSESTA

Lausunnonantajan tausta

1. Vastaaajan taustaorganisaatio

Vammaisjärjestö [Selkäydinvammaiset Akson ry]

Yleistä hallituksen esitysluonnoksesta

2. Ovatko esitysluonnoksen pykälät selkeitä?

Kyllä pääosin

Perustele tarvittaessa kantasi

Monet asiat, joiden tulisi näkyä laissa, on nyt jätetty perusteluihin. Ne tulisi nostaa lakipykälien tasolle. Lisäksi on ilmauksia, jotka aiheuttavat tulkinnanvaraa. Esimerkiksi joidenkin subjektiivisten oikeuksien osalta on kirjattu, että ”hyvinvointialue voi järjestää”, vaikka ne tulisi kirjata ”hyvinvointialueen tulee järjestää”.

3. Tukevatko pykälien perustelut hyvin lain soveltajaa?

Eivät pääosin

Perustele tarvittaessa kantasi

Lakiin on jäänyt paljon tulkinnanvaraa. Pidämme erittäin tärkeänä sitä, että laki on niin selkeä, että se ei jätä tulkinnanvaraa eikä siten aiheuta alueellista eriarvoisuutta. Perustelut ja pykälät eivät saa olla ristiriidassa keskenään. Lakiluonnos tulisi sitoa tiukemmin YK:n vammaisten oikeuksien sopimukseen eikä laissa saisi olla ristiriitaa siihen nähden.

4. Vahvistaako esitys vammaisten henkilöiden yhdenvertaisuutta?

Ei pääosin

Perustele tarvittaessa kantasi

Nykyisellään liika tulkinnanvaraisuus vaarantaa yhdenvertaisuuden. Liikkumisen tuessa mahdollisuus käyttää leasing-autoa tulisi saada yhdenmukaisin perustein ja näiden perusteiden tulisi olla selkeät. Tämä tulisi ilmaista selkeästi laissa eikä jättää perusteluihin. Lisäksi auton hankinnasta tulisi tehdä oma pykälänsä, jotta se olisi selkeämpi. Ehdotamme, että leasingauto nostetaan omaksi pykäläksi, jossa määritellään selkeästi, mihin käyttötarkoitukseen ja millä perusteella se on mahdollista saada. Leasing-auton käyttöä tulee tarkastella yksilöllisen tarpeen ja kokonaiskustannusten näkökulmasta. Samoin ehdotamme, että auton hankintatuesta tehdään oma pykälä.

5. Lisääkö esitys vammaisten henkilöiden osallisuutta yhteiskunnassa?

Ei pääosin

Perustele tarvittaessa kantasi

Lain perusteluihin on kätkeyty asioita, joiden tulisi olla pykälätasolla, jotta lain tulkinnanvaraisuutta ei olisi ja mahdollista alueellista epätasa-arvoa ei pääsisi syntymään. Subjektiiviset oikeudet tulisi ilmaista selkeästi pykälätasolla.

Vammaisen henkilön osallisuuden toteutumista heikentää se, että lopullisen ratkaisun palvelusta tekee viranomainen. Vammaisen henkilön oikeusasemaa ja hänen yksilöllisten tarpeidensa huomioimista tulisi vahvistaa erityisesti niissä palveluissa, joissa on useita eri tuottamistapoja (esim. liikkumisen tuki, henkilökohtainen apu ja esteettömän asumisen tuki). Jos palvelut toteutetaan hyvin, asiakasta kuunnellen, ne lisäävät vammaisten henkilöiden osallisuutta.

Palveluntarpeen arvioinnin ja asiakassuunnitelman roolia tulisi selkeyttää ja vahvistaa nykyisestä. Nykyisellään asiakassuunnitelma ei ole velvoittava, vaikka siihen kirjataan henkilökohtaisen avun sijaissjärjestelyt. Tämä on epäjohtamukaista.

6. Parantaako esitys vammaisen henkilön mahdollisuuksia saada yksilöllisen tarpeensa mukaisia palveluita vamman tai sairauden laadusta riippumatta?

Kyllä pääosin

Perustele tarvittaessa kantasi

Vammaisen henkilön oikeusturva heikkenee, sillä hänellä ei enää ole tosiallista mahdollisuutta valittaa päätöksistä.

Parannus nykyiseen lakiin on se, että päätökset ovat pääasiassa toistaiseksi voimassa olevia. Siirtymäaikana tai sen jälkeen annetut uudet päätökset eivät saa heikentää vammaisen henkilön oikeuksia.

7. Mitä haluaisit ehdottomasti säilyttää esityksessä ja miksi (asiakokonaisuus, pykälä, kohta perusteluissa tms.)? Mainitse avovastauksessa (lyhyesti) enintään kolme asiaa.

-

1.

Uusi liikkumisen tuki kokonaisuutena erilaisilla vaihtoehtoilta on hyvä uudistus, joka lisää yksilöllisten tarpeiden huomiointia. Se edistää vammaisen henkilön osallistumista työelämään, yhteiskuntaan ja harrastuksiin sekä tukee samalla hyvinvointia.

2.

-

3.

-

8. Mitä haluaisit ehdottomasti poistaa tai muuttaa esityksessä ja miksi (asiakokonaisuus, pykälä, kohta perusteluissa tms.)? Mainitse avovastauksessa (lyhyesti) enintään kolme asiaa.

-

1.

Kaikki ne kohdat, joissa lukee ”hyvinvointialue voi järjestää” tulee muokata muotoon ”hyvinvointialueen tulee järjestää”, jotta vammaisten henkilöiden subjektiiviset oikeudet saadaan turvattua. YK:n vammaissopimuksen mukaan vammaisten henkilöiden tulee saada itse valita esimerkiksi asuinpaikkakuntansa, asumismuotonsa tai henkilökohtaisen liikkumisen tavat. Tämänhetkisissä perusteluissa (s.183) mainitaan, että vammaisille henkilöille tarkoitetut palvelut järjestetään sisällöltään ja laajuudeltaan sellaisina, kuin hyvinvointialueella esiintyvä tarve edellyttää. Avoimeksi jätetään kuitenkin se, kuka tämän tarpeen määrittelee. Ehdotamme perusteluiden muuttamista tältä osin seuraavaan muotoon: Vammaisille henkilöille tarkoitetut palvelut järjestetään sisällöltään ja laajuudeltaan sellaisina, kuin hyvinvointialueen vammaisten henkilöiden yksilöllinen tarve edellyttää.

2.

Esteettömän asumisen tuen lakipykälän muotoilusta voi ymmärtää, että hyvinvointialue voi valita, minkä tukimuodon se myöntää esteettömään asumiseen. Tämä vaarantaa vammaisten henkilöiden yhdenvertaisuuden ja yksilöllisten tarpeiden huomioimisen. YK:n vammaissopimuksen mukaan vammaisilla henkilöillä on yhdenvertaisesti muiden kanssa mahdollisuus valita asuinpaikkansa eivätkä he ole velvoitettuja käyttämään tiettyä asuinjärjestelyä. Vammaisen henkilön asuminen yhdenvertaisesti muiden kanssa edellyttää, että hänellä on mahdollisuus saada esteettömään asumiseen välttämätön tuki. Ehdotamme lakiluonnoksen pykälän 16 muotoilua ”Hyvinvointialue voi myöntää esteettömän asumisen tukea:” muutettavaksi muotoon: ”Hyvinvointialue myöntää esteettömän asumisen tukea:”

1) vakituisen asunnon muutostöihin;

2) esteiden poistamiseen asunnon välittömästä lähiympäristöstä;

3) esteettömän asumisen mahdollistaviin välineisiin ja muihin teknisiin ratkaisuihin;

4) esteettömän asumisen suunnitteluun

3.

-

9. Ottaako esitys riittävästi huomioon vammaisten lasten tarpeet?

Kyllä pääosin

Perustele tarvittaessa kantasi

Positiivista lakiuudistuksessa on asumisen tuen saaminen molempien vanhempien asuntoon vammaisen lapsen vuoroasumistilanteissa. Se tukee vammaisten lasten kuntoutusta ja kehitystä.

Vammaisella vanhemmalla tulee olla yhtä suuret oikeudet toimia lapsen vanhempana kuin vammattomalla vanhemmalla. Nykyinen laki ei huomioi tätä esim. vammaisen vanhemman liikkumisen tuen tai kuljetuspalveluiden tarpeissa lapsen viemiseksi harrastuksiin, päivähoitoon jne. Riittämättömät palvelut heikentävät lapsen kehitystä ja osallistumista yhteiskuntaan tasavertaisesti muiden lasten kanssa.

10. Voidaanko esityksen mukaisilla palveluilla vastata kattavasti hengityshalvauspotilaiden palvelutarpeisiin?

Kyllä pääosin

Perustele tarvittaessa kantasi

Kannatamme Hengityslaittepotilaat ry:n ehdotuksia lakiesityksen pykälien ja perusteluiden muutoksiin.

Lakiesityksen pitää varmistaa, että laitosstatus puretaan ja palvelut toteutetaan jatkossa vammaispalvelulain mukaisina palveluina. Sekä henkilökohtaisessa avussa että asumisen tuen osana järjestettävässä elämää ylläpitävän hengityslaitteen käyttäjän työntekijäringissä toiminnan tulee toteuttaa osallisuutta, osallistumista, yhdenvertaisuutta ja itsemääräämistä. Tämän tulee koskea myös nykyisten hengityshalvausstatuksen omaavien henkilöiden asumisen tuen osana mahdollisesti järjestettäviä terveydenhuollon palveluja.

Elämää ylläpitävän hengityslaitteen käyttäjän työntekijäringin ammatillisen rakenteen tulee perustua yksilöllisen tarpeen mukaisuuteen ja asiakkaan mielipiteeseen. Hengityslaitteen käyttäjällä tulee olla tosiasiallisesti mahdollisuus valita kaikista henkilökohtaisen avun toteuttamistavoista.

Elämää ylläpitävän hengityslaitteen käyttäjien laitoshoidon tulee olla viimesijaista ja korkeintaan tilapäistä. Palvelun käyttäjän tulee voida valita asuinpaikkansa samoin perustein kuin muidenkin vammaisten henkilöiden.

Lakiesityksessä ei rauenneesta esityksestä poiketen mainita THL:n vastuuta koordinoida lakitasoa alempien ohjeistusten valmistelua hengityslaitteesta riippuvaisten ihmisten palvelujen siirtymän osalta. Toivomme tämän tehtävän maininnan palauttamista lakiesitykseen, jotta prosessi käynnistyy yhteistyössä kaikkien osapuolten kanssa asiantuntevan osapuolen johdolla. Siirtymään tarvitaan väliinputoamisen riskin, palvelujen jatkuvuuden ja turvallisuuden vuoksi kansallista koordinoitua, koulutusta ja ohjausta.

Soveltamisala

11. Onko lain soveltamisala tarkoituksenmukainen?

Ei

Perustele tarvittaessa kantasi

Lain soveltamisalasta on jätetty aistivammaiset henkilöt kokonaan pois. Tämä on ongelmallista.

Palvelut

12. Ottavatko valmennusta, henkilökohtaista apua ja erityistä tukea koskevat säännökset kokonaisuutena arvioiden riittävästi huomioon eri tavoin vammaisten henkilöiden tarpeet?

Ei

Perustele tarvittaessa kantasi

Kannatamme sitä, että kaikkia henkilökohtaisen avun järjestämistapoja on tarjolla ja että työnantajamalli vaatii asiakkaan suostumuksen.

Ongelmallista lakiehdotuksessa on henkilökohtaisen avun voimavararajauksen muuttaminen sellaiseksi, ettei se enää vastaa YK:n vammaissopimusta. Kannatamme Invalidiliiton ehdotuksia henkilökohtaista apua koskeviin lain pykäliin ja perusteluihin.

Henkilökohtaiseen apuun esitetty edellytys tahdon ilmaisusta madaltaisi nykyistä henkilökohtaisen avun myöntämisen edellytystä merkittävästi. Vammaiselta henkilöltä ei enää edellytettäisi kykyä määritellä avun sisältöä ja toteutustapaa, vaan palvelun saamiseksi riittäisi tahdon ilmaisu avun sisältöön. Esitetty ilmaus määritellä avun sisältö ei sisällä nykyisen lain mukaista vammaiselle henkilölle kuuluvaa määräysvaltaa. Näin ollen ne henkilökohtaisen avun käyttäjät, jotka kykenevät määräämään avun sisältöä ja toteutustapaa, menettäisivät tämän oikeusasemansa.

Kannatamme Invalidiliiton ehdotusta siitä, että nykyinen voimavararajaus tulisi säilyttää henkilökohtaisen avun työnantajamallissa.

13. Onko valmennusta koskevien pykälien (7-8 §) sisältö tarkoituksenmukainen?

Ei kantaa

Perustele tarvittaessa kantasi

-

14. Esityksessä ns. kuntouttavan varhaiskasvatuksen järjestäminen vammaispalvelulain mukaisena valmennuksena edellyttää palvelun maksuttomuudesta säätämistä varhaiskasvatuksen asiakasmaksulaissa ja kuntien menettämän asiakasmaksutulon korvaamista kunnille vuosittain osana tähän esitykseen käytettävissä olevaa valtionosuutta.

Onko varhaiskasvatuksen järjestäminen vammaispalveluna tarkoituksenmukaista?

Ei

Perustele tarvittaessa kantasi

-

15. Onko henkilökohtaista apua koskevien pykälien (9-11 §) sisältö tarkoituksenmukainen?

Ei pääosin

Perustele tarvittaessa kantasi

Kannatamme Invalidiliiton ehdotuksia lakipykälien muutoksista.

Vammaisilla henkilöillä on usein henkilökohtaisen avun käytössä tilanteita, joissa heidän on vaikeuksia saada toivomaansa ja määrittelemäänsä apua. Apua antavat tahot pyrkivät rajaamaan avun sisältöä ja ajankohtia, joka estää käytännössä vammaisen henkilön itsemääräämisoikeuden toteutumisen sen tukemisen sijasta. Osittain tämä johtune siitä, että muut vammaispalvelut ovat tällä hetkellä puutteellisia ja henkilökohtaisen avun piiriin on joutunut henkilöitä, jotka eivät kykene käyttämään palvelua sen toimintatapojen vuoksi ja määrittelemään apua ja sen toteuttamista siten kuin henkilökohtaisen avun toteuttamistavat tällä hetkellä edellyttävät vammaiselta henkilöltä. Vammaiset henkilökohtaisen avun käyttäjät ovat joutuneet myös eritasoisten laiminlyöntien uhreiksi henkilökohtaisten avustajien toimesta.

Ongelmana on myös se, että henkilökohtaisen avustajan työnantajalla ei ole oikeutta rikosrekisterin tarkastamiseen ja että alalle hakeutuu sote-alalla ennen toimineita henkilöitä, joilla on rikkeitä esim. lääkkeisiin liittyen ja jotka ovat menettäneet ammattilupansa. Vammaiset henkilöt ovat sen vuoksi joutuneet jopa rikosten uhreiksi. Tilanteen tekee erityisen hankalaksi se, että henkilökohtaisista avustajista on pulaa ja tämä lisää epäsovivien henkilöiden hakeutumista näihin tehtäviin.

Luonnoksen perusteluiden mukaisesti henkilökohtaisen avun piiri laajenisi nykyisestä; ”Sellaisille henkilöille, jotka eivät tunne kellonaikoja tai hahmota viikompäiviä, joille ei voi asettaa edellytykseksi kykyä ilmaista toiminnan ajankohtaa. Henkilö, joka ei kykene hahmottamaan ympäristöään, ei pysty välttämättä ilmaisemaan, minne haluaa avustajan kanssa mennä. Tätäkään ei voi asettaa henkilökohtaisen avun saamisen edellytykseksi. Osa vammaisista henkilöistä tarvitsee henkilökohtaista apua juuri ajan hahmottamisessa tai oikean paikan löytämisessä.” Muutos on siis merkittävä. Kun kyseessä on avun määrittely, on velvoite vahva ja yksilön on kyettävä määrittelemään avun toteuttamista ja ymmärtämään sen aiheuttamat seuraukset ja vaikutukset. Kun kyseessä olisi pelkkä ilmaisu, ei yksilöltä edellytettäisi samankaltaista syyseuraussuhteiden ymmärtämistä. Tällöin myös henkilökohtaisen avustajan rooli muuttuisi vastuunkantajaksi avun toteuttamisessa ja sen määrittelyssä, ilmaisun tukemisessa, ymmärtämisessä ja työtehtävissä nykyisestä. On huomattava, että tällä hetkellä edellytyksenä on kyky määritellä sekä avun sisältö että toteuttamistapa, ja näiden ehtojen on täytyttävä yhtä aikaa. Tämä oikeudellinen kokonaisuus vaikuttaa suoraan siihen, miten vahva yksittäisen vammaisen henkilön asema palvelussa on ja miten velvoittavasti henkilökohtaisen avustajan on noudatettava vammaisen henkilön tahdonilmaisua ja miten oikeudelliset vastuut jakaantuvat tässä oikeussuhteessa.

Kannatamme Invalidiliiton esitystä siitä, että lakiluonnoksessa esitetty saamisedellytys henkilökohtaiselle avulle ”vammaisen henkilön kyky itsenäisesti tai tuettuna ilmaista tahtonsa avun sisällöstä” kohdistetaan palvelumallilla tuotettuun henkilökohtaiseen apuun. Palvelumalleilla (hyvinvointialueen alueen itse tuottamaa palvelua tai alueen hyväksymän palvelusetelin avulla hankittu palvelut) tuotettu henkilökohtainen apu nimettäisiin ”Hyvinvointialueen tuottamaksi henkilökohtaiseksi avuksi”. Henkilökohtaisen avun työnantajamallin saamisedellytys pysyisi nykyisellään (”vammaisella henkilöllä on oltava voimavaroja määritellä avun sisältö ja toteutustapa”) samoin kuin sen nimi, ”Henkilökohtaisen avun työnantajamalli”.

Työnantajamallissa välilliset kustannukset työntekijästä johtuen (esim. työterveyshuolto) eivät saisi aiheuttaa työnantajalle edes väliaikaisia kustannuksia tai talousvaikeuksia. Henkilökohtaisen avun tulisi olla aidosti käyttäjälleen maksuton palvelu.

16. Onko erityistä tukea koskevien pykälien (12-13 §) sisältö tarkoituksenmukainen?

Ei pääosin

Perustele tarvittaessa kantasi

Erityisen tuen palvelukokonaisuus on välttämätön. Sen suhdetta henkilökohtaiseen apuun tulisi kuitenkin tarkastella vielä uudelleen.

17. Onko erityisestä osallisuuden tuesta tarpeellista säätää palveluna (12 § 2 mom. 1 kohta)?

Kyllä

Perustele tarvittaessa kantasi

-

18. Onko tuesta päätöksenteosta tarpeellista säätää palveluna (12 § 2 mom. 2 kohta)?

Kyllä

Perustele tarvittaessa kantasi

-

19. Onko vaativasta moniammatillisesta tuesta tarpeellista säätää palveluna (12 § 2 mom. 3 kohta)?

Kyllä

Perustele tarvittaessa kantasi

-

20. Onko asumisen tuen pykäläkokonaisuus (14-17 §) tarpeenmukainen?

Kyllä

Perustele tarvittaessa kantasi

Kannatamme Invalidiliiton huomioita ja ehdotuksia tämän lakipykälän osalta.

Lakiesityksen mukaan asumisen tuen myöntämisen edellytyksenä olisi, että vammaisen henkilön tulee tarvita välttämättä ja toistuvasti sekä apua että tukea. Tämä ei ole perusteltua, sillä kaikki vammaiset henkilöt eivät tarvitse molempia vaan pelkästään jompaakumpaa. Pykälä tulee tältä osin korjata niin, että tuen myöntämisen edellytyksenä on avun ja/tai tuen tarve.

Esteettömän asumisen järjestäminen tulee kirjata selkeästi johonkin lakipykälään sisältyväksi. Muuten lakimuutos heikentää nykytilannetta erityisesti sellaisten henkilöiden kohdalla, jotka tarvitsevat esteetöntä asuntoa vaativien fyysisten toimintarajoitteiden vuoksi. Vapailta markkinoilta tällaisia asuntoja löytyy heikosti ja sen vuoksi henkilön ei usein ole mahdollista hankkia esteetöntä asuntoa. Näistä tilanteissa viranomaisella tulisi olla velvollisuus järjestää esteetön asunto, joka ei olisi palveluasumista vaan itsenäinen asumismuoto.

Vammaisella henkilöllä on oikeus valita asumismuoto, asuinpaikka ja se, kenen kanssa hän asuu. Lisäksi saunan ja parvekkeen muutostöihin tulee saada tukea subjektiivisena oikeutena ja tämän tulisi näkyä lain perusteluissa.

21. Onko säännös vammaisten lapsen asumisesta kodin ulkopuolella tarkoituksenmukainen?

Ei kantaa

Perustele tarvittaessa kantasi

-

22. Onko lyhytaikaista huolenpitoa koskeva pykälä (18 §) sisällöltään tarkoituksenmukainen?

Kyllä

Perustele tarvittaessa kantasi

-

23. Onko päivätoiminnasta (19 §) tarkoituksenmukaista säätää vammaispalvelulaissa?

Kyllä

Perustele tarvittaessa kantasi

-

24. Onko tarkoituksenmukaista, että työtoiminnasta ja työllistymistä tukevasta toiminnasta ei säädetä vammaispalveluissa, jos niistä säädetään sosiaalihuolto- tai muussa laissa?

Ei kantaa

Perustele tarvittaessa kantasi

-

25. Onko liikkumisen tuen toteuttamistapoja tarpeellista monipuolistaa 22 §:ssä ehdotetulla tavalla?

Kyllä

Perustele tarvittaessa kantasi

Perusteluissa tulisi selkiyttää henkilökohtaisen avustajan tai saattajan käyttöä ja myöntämisedellytyksiä liikkumisen tuen toteuttamistapana. Nyt on epäselvää, miten henkilökohtainen avustaja tukisi liikkumisen tuen toteuttamisessa ja miten se vaikuttaa henkilökohtaisen avun kokonaistuntimäärään. Tulee myös muistaa, että henkilökohtaisen avun tuottamistavat määrittelee työnantajan ja työntekijän välinen työsopimus.

Kannatamme liikkumisen tuen toteuttamistapaa, jossa auto annetaan vammaisen henkilön käyttöön. Tämä lisää vammaisen henkilön yksilöllisten tarpeiden huomioimista sekä osallisuutta yhteiskunnassa. Perusteluissa tulee kuitenkin tarkentaa, millä ehdoilla auto voidaan luovuttaa vammaisen henkilön käyttöön. Auton luovuttaminen ei saisi olla sidottu pelkästään opiskelu- ja työmatkoihin liittyviin tarpeisiin, vaan tarve auton käytölle tulisi arvioida huomioiden vammaisen henkilön kokonaistilanne (esim. perhetilanne, yhteiskunnallinen aktiivisuus). On myös tärkeää, että vammaisen henkilön oikeus vähintään 24 taksimatkaan vuodessa säilyy nykyisellään.

Vakiomalliseen välineeseen tai muihin teknisiin ratkaisuihin tehtävien muutostöiden korvaamista tulee tarkentaa lakiesityksessä. Niitä ei tule alistaa määrärahasidonnaiseksi tukitoimeksi silloin, kun vammaiselle henkilölle on myönnetty auton hankintatukea. Esityksessä tulee selkiyttää ja tarkentaa

sitä, miten hyvinvointialueen liikkumisen tuen määrärahat turvataan siten, että ne vastaavat todellista alueella esiintyvää tarvetta.

Kannatamme auton tai muun kulkuvälineen hankintatukea sekä auton luovuttamista vammaisen henkilön käyttöön. Auton luovuttaminen vammaisen henkilön käyttöön vastaa parhaiten vammaisen henkilön yksilöllisiin tarpeisiin ja on myös kustannustehokas liikkumisen tuen muoto.

26. Mikä on näkemyksenne liikkumisen tuen määrää (23 §) ja laajuutta (24 §) koskevista säännöksistä?

Kannatamme lakiesityksessä olevaa mahdollisuutta toteuttaa liikkumisen tukea niin, että se ei ole sidottu matkojen määriin, vaan euromäärän tai euro- ja kilometrimäärään. Tämä mahdollistaa vammaisen henkilön yksilöllisten tarpeiden huomioimisen nykyistä paremmin ja lisää yhdenvertaisuutta muun väestön kanssa.

Lain soveltamisen kannalta on ongelmallista, että laissa määritellyistä kuljetuspalveluiden matkojen vähimmäismääristä on muodostunut käytännössä maksimimääriä. Kuljetuspalveluiden tulee tukea tosiasiallisesti osallisuutta esim. yhdistystoimintaan ja puoluetoimintaan. Niihin tulee myöntää riittävästi matkoja, jotta henkilö ei joudu valitsemaan luottamustoimien ja kaupassakäynnin välillä. Laissa mainittu matkojen vähimmäismäärä tulisi ilmaista niin, että sen jälkeen oleva lause ”ellei tätä pienempi määrä riitä” poistetaan laista kokonaan.

Koska palvelu siirtyy hyvinvointialueelle, ei laissa voida enää puhua toiminnallisesta lähikunnasta. Matkojen rajausta tulisi tehdä kokonaisuutena kilometri- tai euromäärinä Suomen alueella eikä kuntakohtaisesti.

27. Onko taloudellista tukea koskeva pykälä (25 §) tarkoituksenmukainen?

Ei pääosin

Perustele tarvittaessa kantasi

Yhdenvertaisuutta ei edistä se, että vammaisen henkilön tarvitsemasta välineestä maksetaan vain puolet. Mielestämme välineestä tulisi korvata erotus vammattoman henkilön käyttämään vastaavaan välineeseen (ns. normaalisuusperiaate).

Kannatamme Invalidiliiton esitystä siitä, että taloudellisen tuen pykälään tulee lisätä hyvinvoinnin ja terveyden edistämiseen ja vapaa-ajan harrastustoiminnassa tarvittavat välineet.

Maininta vaatekustannuksista ja erityisravinnon kustannuksista, joita voidaan harkinnanvaraisesti korvata, tulisi säilyttää lain pykälätasolla.

Liikkumisen tuen pykälässä on viittauksia ja määritelmiä, joiden tulisi löytyä tästä pykälästä, esim. auton hankintatukeen liittyen, mutta niitä ei löydy tästä pykälästä. Ne tulisi täsmentää.

28. Vammaispalvelulaki käsitellään eduskunnassa syksyllä 2022. Tavoitteena on lain voimaantulo

1.1.2023. Siirtymäsäännöksillä on tarkoitus antaa hyvinvointialueille aikaa lain toimeenpanoon.

Alkuvaiheessa päätösten muuttaminen uuden lain mukaisiksi vaatii paljon taloudellisia- ja henkilöstövoimavaroja. Tämän vuoksi uudet erityistä osallisuuden tukea ja tuettua päätöksentekoa koskevat säännökset tulevat voimaan vasta 1.1.2025.

Helpottavatko voimaantulo- ja siirtymäsäännökset (33 ja 34 §) lain toimeenpanoa?

Eivät

Perustele tarvittaessa kantasi

Siirtymäkauden aikana kumotun vammaispalvelulain pohjalta tehdyt päätökset pysyvät voimassa enintään kaksi vuotta lain voimaantulosta. Palvelut tulisi päivittää uuden lain mukaisiksi jo aiemmin niissä tilanteissa, joissa vammaisen henkilön palveluntarve sitä edellyttää. Hyvinvointialue voisi myös heti lain astuttua voimaan organisoida palveluita uudelleen ja alkaa tehdä uusia päätöksiä.

Kehitysvammalaki

29. Vastaavatko kehitysvammalain (muutettuna) voimaan jäävät itsemääräämisoikeuden vahvistamista ja perusoikeuksien rajoittamista koskevat säännökset riittävästi väliaikaiseen sääntelyn tarpeeseen?

Ei kantaa

Perustele tarvittaessa kantasi

-

Laki sosiaali- ja terveydenhuollon asiakasmaksuista

30. Ovatko sosiaali- ja terveydenhuollon asiakasmaksuista annettuun lakiin ehdotetut muutokset tarkoituksenmukaisia?

Kyllä pääosin

Perustele tarvittaessa kantasi

Lakiluonnoksessa on ristiriitaisia linjauksia, jotka tulee korjata.

31. Onko ehdotus vammaisen lapsen kodin ulkopuolisesta asumisesta perittävästä maksusta mielestäsi onnistunut?

Kyllä

Mikäli vastasit Ei, miten säätäisit maksun perusteista?

-

Esityksen vaikutukset

32. Antavatko esityksen arvioidut ihmisvaikutukset (vammaiset lapset ja aikuiset, iäkkäät henkilöt) oikean kuvan uudistuksen vaikutuksista?

Ei

Perustele tarvittaessa kantasi

Esityksessä on aliarvioitu lain piiriin tulevien henkilöiden määrä.

33. Onko arvio esityksen kustannus- ja henkilövaikutuksista mielestänne realistinen?

Ei

Perustele tarvittaessa kantasi

Arvio vaikuttaa alimitoitetulta.

34. Muut vapaamuotoiset huomiot esityksestä.

Lakiesitys on hyvä alku, mutta se vaatii vielä paljon täsmennyksiä, selvennyksiä, korjauksia ja pykälätasolle kirjaamista. Tällä hetkellä laissa on niin paljon ristiriitaisuuksia ja perusteluiden varaan jätettyjä asioita, että sen soveltaminen on vaikeaa. Lakiluonnos tällaisenaan heikentää vammaisen henkilön oikeusturvaa esim. valituslupapyyynnön vuoksi.

Perho Alicia
Selkäydinvammaiset Akson ry